

LESBRIEF

**BIJ DE OPDRACHT VAN TULA
VAN ROBIN RAVEN**

Jonge Jury 2027

1 2

HISTORISCH

**CULTUUR
SPIRITUALITEIT
IDENTITEIT & JEZELF WORDEN**

LEESFRAGMENT

De opdracht van Tula van Robin Raven

Dit verhaal speelt zich af op Curaçao in 1795. De tot slaaf gemaakte Lucia en Martinus werken op een plantage. Zij ontmoeten Tula die een slavenopstand teweegbrengt. Tula, Lucia, Martinus en vele anderen willen vrij zijn. Ze gaan weg van de plantage en lopen onder leiding van Tula naar Lagun, waar ze een tussenstop maken.

Hij kijkt naar beneden. 'Vrije mannen zitten niet op hun knieën!' zegt hij, terwijl hij beide handen met de palm naar beneden voor zich houdt en de vingers een paar keer omhoog laat gaan. 'Jezus zei: "Zalig zijn de armen van geest, want van hen is het Koninkrijk der hemelen." Sta dus op en breng mij naar de kas grandi! Vanavond vieren we feest!'

Het is een prachtige avond. De vuren worden hoog opgestookt en de sfeer is uitgelaten. Families, kennissen en vrienden zijn uit elkaar gerukt, maar sommigen worden hier en daar weer herenigd en dat brengt uitzinnige vreugde met zich mee. Normaal gesproken mogen arbeiders elkaar maar een paar keer per jaar opzoeken, maar iedereen voelt het: deze hereniging is voor altijd. En dat moet gevierd worden.

De geur van geitenvlees en andere heerlijke gerechten trekt door de plantage Lagun. Er wordt op het geluid van de tambu, agang en fluiten muziek gemaakt, gedanst, gezongen en gelachen. Oude herinneringen worden opgehaald en nieuwe gemaakt.

Lucia en Martinus zitten samen met Tula, Bastiaan en Kameel op de veranda van de kas grandi. Vanaf die plek hebben ze een prachtig uitzicht op het feestgedruis en de Caribische zee. Af en toe flikkeren er lichtjes in de duisternis: vissers die met hun boten het water opgaan.

Lucia en Martinus hangen tegen elkaar aan in een stille hoek van de veranda. Martinus is ingedommeld en snurkt zacht. Lucia aait hem af en toe over zijn hoofd. Slapen lukt niet. Ze wil weten wat er allemaal besproken wordt.

Kameel heeft de luie stoel van de shon naar de ve-

randa getrokken. 'Wat doen we morgen?' vraagt hij, terwijl hij een fles rum opent.

Tula leunt tegen de balustrade van de veranda. 'Ik wil zo snel mogelijk door naar Santa Cruz,' zegt hij. 'Pedro kan ons alles vertellen over de route naar Porto Mari en Willemstad.'

Kameel heft de fles en maakt met zijn andere hand een salueergebaar. 'Tot uw orders, Rigaud!'

Bastiaan schudt zijn hoofd en lacht.

Kameel kijkt hem quasiverontwaardigd aan. 'Dat was geen grapje!' zegt hij.

'Mijn lach ook niet,' antwoordt Bastiaan snel. Hij kijkt naar Tula. 'Je hebt aardig wat teweeg gebracht, amigu,' zegt hij. 'Ik denk dat Willemstad in rep en roer is.'

'Daar moeten we op drinken!' roept Kameel. Hij houdt de fles rum weer omhoog.

'Rum, allemaal? De voorraad van de shon is nog lang niet op!'

Tula legt zijn hand op zijn beker.

'Niet voor mij, dank je. Ik heb nog iets te doen.'

Hij kijkt naar de hoek van de veranda. Als hij ziet dat Martinus slaapt, richt hij zijn blik op Lucia. 'Kom je?' vraagt hij. 'En neem die slaapkop van je ook mee.'

Zonder het antwoord af te wachten, stapt hij de veranda af.

Lucia en Martinus lopen met Tula mee de leegte van de duisternis in. Het is een prachtige, heldere nacht. Onzichtbare krekels zingen oorverdovende liederen zonder begin of einde en aan de hemel staan ontelbare sterren en een volle maan.

Tula wijst omhoog. 'Kijk,' zegt hij. 'Die duizenden lichtjes die jullie zien, zijn poortjes naar de troonzaal

van onze voorouders. Zoveel mensen, zoveel poortjes. Nu kunnen we er nog niet bij, maar als we doodgaan, stijgen we op en zal iedereen door die piepkleine lichtpoortjes het eeuwige leven betreden.'

'Het lijkt me heerlijk om mijn ouders te zien,' mompelt Martinus. 'Waarschijnlijk herken ik ze niet eens.'

'Ik ook niet,' zegt Lucia. Ze kijkt naar Tula. 'Weet jij wie je ouders zijn?'

Tula zucht. 'Mijn moeder ken ik niet. Zij werd na mijn geboorte weggehaald en naar een andere plantage gebracht. Mijn vader en ik bleven achter op Kenepa. Ik heb mijn moeder nooit meer gezien.'

'Maar je vader wel,' zegt Martinus.

Tula knikt. 'Mijn vader wel,' herhaalt hij.

'Vertel eens over hem,' vraagt Lucia.

Tula kijkt haar aan. 'Het is geen vrolijk verhaal.'

'Ik wil het graag horen,' zegt Lucia.

'Ik ook,' zegt Martinus.

Tula knikt. 'Goed dan.' Hij kijkt voor zich uit en begint te vertellen.

'Mijn vader heette Sambo. Dat was natuurlijk niet zijn echte naam, maar een gegeven naam. Zijn echte naam was Osei. Hij werd in Akan, dat ligt in Afrika, gevangengenomen door de Ashanti, een stam van machtige krijgers. De Ashanti verkochten mijn vader, samen met vele andere mannen, vrouwen en kinderen, aan Nederlandse kooplui. Die brachten hem naar Elmina, een havenplaats aan de Afrikaanse kust. Daar werd mijn vader gebrandmerkt en in een kleine cel gepropt, zonder licht en frisse lucht, samen met tientallen anderen. In die cel moest hij nog twee manen wachten. Toen werd hij naar een schip gebracht dat naar Curaçao ging. Op de slavenmarkt van Willemstad kreeg hij de naam Sambo. Hij werd opnieuw gebrand-

merkt en kwam terecht op Kenepa. Daar ontmoette hij mijn moeder. Trouwen of een relatie hebben was verboden, net als nu, maar ze kregen een kind: mij. Voor straf moest mijn moeder meteen weg. Mijn vader en ik bleven over. Op een dag werd mijn vader beschuldigd van kippenroof. Onzin, maar hij kon niet bewijzen dat hij onschuldig was. Dus werd hij gemarteld. Daarna stuurden ze hem naar Bonaire. Weten jullie waar dat ligt?’

Lucia knikt. Bonaire is een eiland en een strafkolonie, ongeveer twee dagen varen van Curaçao.

Tula vertelt verder. ‘Sambo kreeg loodzwaar werk. Zwaarder dan de doodstraf.’

‘Wat moest hij dan doen?’ vraagt Martinus.

‘Werken in de zoutpannen. Ik zal het uitleggen.’

Tula zakt door zijn knieën en trekt een streep door het zand. Links van de streep tekent hij golfjes. ‘Kijk, hier heb je de zee.’ Rechts van de streep trekt hij een lijntje dat uitmondt in een rondje.

‘Om zout te winnen maak je een binnenmeer, dat is dit rondje, dat je via een kanaal, dat is deze lijn, aansluit op de zee. Als er genoeg zeewater is binnengestroomd, sluit je het kanaal af. Het zeewater in het binnenmeer verdampt door de zon en de wind en laat zoutkristallen achter op de grond.’

Hij staat weer op. ‘Sambo moest het zout oogsten wanneer het wit en doorschijnend was geworden. Dan moest hij de plakken losbikken met een chapi, in mandjes stoppen en afvoeren naar de haven. Loodzwaar werk, zoals ik al zei, omdat het scherpe licht van de zon en de flikkering van de zoutpannen je blind maakt. En vergeet het bijtende zout niet, daardoor genezen wondjes niet of nauwelijks.’

‘Wat afschuwelijk allemaal,’ mompelt Lucia.

‘Hoe weet je dit eigenlijk?’ vraagt Martinus. ‘Ik bedoel, je hebt je vader toch nooit meer gezien nadat hij werd weggevoerd?’

‘Soms werden zoutwerkers die niet meer konden werken teruggebracht naar de plantages op Curaçao,’ zegt Tula. ‘Eén van hen kwam weer terug op Kenepa. Hij vertelde me dat hij mijn vader had gekend. Zij kwamen van dezelfde stam in Afrika.’

‘En jouw vader?’ vraagt Lucia.

Tula haalt zijn schouders op.

‘Kom, laten we verder lopen,’ zegt hij. ‘We zijn er bijna.’

Na een tijdje bereiken ze een open ruimte in de cunucu. De plek is omringd door manshoge struiken en bomen. In het midden ligt een platte, rechthoekige steen. Eromheen zijn vier fakkels in de grond gestoken. Ze betoveren de omgeving met hun lange en korte schaduwen, die lijken te dansen.

Lucia voelt meteen dat dit een magische plek is. En ze ziet het goed.

Tula kijkt naar Martinus. ‘Weet je nog wat ik tegen je zei toen we terugliepen naar Kenepa na de montamentu van Lucia?’

Martinus knikt. ‘Nou en of,’ zegt hij. “‘Als de tijd rijp is, ongeduldige jongen.’ En ik wacht nog steeds.’

Tula glimlacht. ‘Dan heb ik goed nieuws. De tijd van wachten is voorbij, Martinus.’

Martinus kijkt opgewonden om zich heen. ‘Maar hier is geen grot. En waar is de zee?’

‘En de muzikanten?’ vraagt Lucia.

‘Deze grond is net zo heilig als onze grot,’ legt Tula uit. ‘En het lied van de krekels even mooi als dat van onze muzikanten.’

LESMATERIAAL BIJ DE OPDRACHT VAN TULA VAN ROBIN RAVEN 88

OPDRACHT 1

Lees het fragment.

- Er worden in dit fragment veel plaatsnamen en landen genoemd. Zoek op internet een hedendaagse landkaart en geef daarop alle genoemde plaatsen en landen aan (dit kan op papier door te printen of digitaal door een screenshot te maken).
- Geef met stippellijntjes de route aan die de vader van Tula gemaakt heeft.

OPDRACHT 2

Dit boek gaat over de slavenopstand van Curaçao onder leiding van de verzetsstrijder Tula.

- Bedenk voor jezelf welke effecten deze slavenopstand heeft gehad. Hoe merken we die effecten vandaag? Wat als deze opstand er niet zou zijn geweest? Hoe zou de wereld er dan hebben uitgezien?
- Maak twee posters: één hoe de wereld eruit is gaan zien na de slavenopstand en één hoe de wereld eruit zou hebben gezien als er geen opstand zou zijn geweest.

CREATIEVE OPDRACHTEN

Onderstaande opdrachten passen bij het hele boek. Werk alleen of met een klasgenoot. Als je klaar bent, bespreek je de opdracht met een andere klasgenoot dan met wie je hebt samengewerkt.

- Zoek een liedje dat past bij dit boek. Leg je keuze uit. Let niet alleen op de tekst, maar ook op de muziek, het ritme, de manier van zingen en de clip die erbij hoort.
- Maak een playlist van minimaal vijf liedjes die het boek goed samenvat.
- Een museum heeft jouw hulp gevraagd voor een nieuwe tentoonstelling over dit boek. Kies vijf voorwerpen die volgens jou het verhaal goed weergeven. Maak hier een collage van. Leg uit waarom je voor deze voorwerpen hebt gekozen.
- Kies een belangrijke scène uit het boek en maak een storyboard van minstens zes plaatjes die de actie weergeven. Voeg onder elk plaatje een korte beschrijving toe van wat er gebeurt en waarom dit belangrijk is voor het verhaal.
- Op de site van de gemeente van jouw woonplaats wordt een pagina gewijd aan een nieuw digitaal kunstwerk. Dit kunstwerk gaat over dit boek en geeft de belangrijkste thema's of emoties weer. Je bent helemaal vrij om te bedenken hoe je dit kunstwerk digitaal gaat maken en hoe het eruit komt te zien.

SCHRIJFOPDRACHTEN

Onderstaande opdrachten passen bij het hele boek. Werk alleen of met een klasgenoot. Als je klaar bent, bespreek je de opdracht met een andere klasgenoot dan met wie je hebt samengewerkt.

- Kies twee personages uit het boek en laat hen allebei twee kaarten, brieven, mails of whatsapp-berichten naar elkaar sturen. Schrijf deze berichten uit. Zorg ervoor dat het een gesprek is waarin de personages op elkaar reageren. Wat willen ze elkaar vertellen? Zijn ze boos, willen ze elkaar bedanken of willen ze afspreken? Gebruik eventueel zinnen uit het boek.
- Je gaat een personage uit jouw boek interviewen. Kies een personage uit en bedenk minimaal zes interviewvragen. Bedenk ook zelf de antwoorden vanuit het perspectief van het personage.
- Bedenk een ander einde voor het boek in maximaal een half A4tje. Leg uit waarom je dit einde hebt gekozen.
- Voor een bijzonder filmfestival zijn jij en een klasgenoot gevraagd om een bepaalde scène uit het boek te verfilmen en te presenteren. Maar wél in een ander genre (bijvoorbeeld een horrorversie van een romantische scène)! Kies een scène uit en bedenk hoe deze eruit zal zien in een ander genre. Schrijf hiervoor een script. Welke genre-specifieke elementen voeg je toe? Presenteer de film met een uitleg over jouw keuzes en genre-veranderingen.

(VOOR)LEESOPDRACHTEN

Onderstaande opdrachten passen bij het hele boek. Werk alleen of met een klasgenoot. Als je klaar bent, bespreek je de opdracht met een andere klasgenoot dan met wie je hebt samengewerkt.

- Kies een bladzijde uit die je aan je ouders, broer/zus, oma of opa of beste vriend(in) gaat voorlezen. Oefen goed met voorlezen. Let op je stemgebruik, praat niet te zacht of te hard, zorg ervoor dat je verstaanbaar bent, dat je niet te snel of te langzaam praat.
- Lees bladzijden 15 en 73 uit het boek. Waaraan kun je zien dat deze twee bladzijden uit hetzelfde boek komen? Zijn dat speciale woorden, namen of misschien de schrijfstijl? Of kun je dit eigenlijk helemaal niet merken? Wat mist er dan? Zou dat eigenlijk niet moeten?
- Maak een groepje met vier klasgenoten. Kies een personage uit het boek. Maak een presentatie van maximaal vijf minuten waarin jullie het personage introduceren en zelfgekozen fragmenten voorlezen die informatie geven en belangrijke kenmerken van dat personage laten zien. Zoek er afbeeldingen en citaten bij. De presentatie kun je bijvoorbeeld maken in Powerpoint of als poster in Canva.

IS DIT BOEK JOUW FAVORIET?

Breng jouw stem uit via jongejury.nl/stemmen

JONGE JURY DOORLEESTIPS

Genoten van dit boek? Dan wil je deze niet missen:

De lotus en de waringinboom – Robin Raven

Het is 1948. Wanneer Jaap met zijn moeder naar Java verhuist, belandt hij in een wereld vol onverwachte tegenstellingen.

Nooit meer thuis – Martine Letterie

Lily en haar familie moeten vertrekken uit Indonesië en reizen naar het koude, onbekende Nederland. Zal ze zich hier ooit thuis voelen?